

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

HOÀNG THỊ THU

**THIẾT KẾ CÁC BÀI TẬP NHẬN THỨC TRONG
DẠY HỌC ĐỊA LÍ 12 - THPT THEO CHƯƠNG TRÌNH
ĐÁNH GIÁ HỌC SINH QUỐC TẾ (PISA)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2018

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

HOÀNG THỊ THU

**THIẾT KẾ CÁC BÀI TẬP NHẬN THỨC TRONG
DẠY HỌC ĐỊA LÍ 12 - THPT THEO CHƯƠNG TRÌNH
ĐÁNH GIÁ HỌC SINH QUỐC TẾ (PISA)**

**Ngành: LL&PP dạy học môn Địa lí
Mã số: 8.14.01.11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Nguyễn Phương Liên

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học độc lập của riêng tôi.

Các số liệu sử dụng phân tích trong luận án có nguồn gốc rõ ràng, đã công bố theo đúng quy định.

Các kết quả nghiên cứu trong luận án do tôi tự tìm hiểu, phân tích một cách trung thực, khách quan và phù hợp với thực tiễn của Việt Nam. Các kết quả này chưa từng được công bố trong bất kỳ nghiên cứu nào khác.

Tác giả luận văn

Hoàng Thị Thu

**Xác nhận của
khoa chuyên môn**

**Xác nhận của
người hướng dẫn khoa học**

PGS.TS. Nguyễn Phương Liên

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành được luận văn, đầu tiên tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc nhất đến PGS.TS Nguyễn Phương Liên, người đã dành nhiều công sức, trí tuệ và thời gian để hướng dẫn, giúp đỡ tôi trong suốt quá trình nghiên cứu và hoàn thành đề tài này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu trường Đại học sư phạm Thái Nguyên, Ban chủ nhiệm khoa Địa lí, các thầy cô khoa Địa lí đã tạo điều kiện thuận lợi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu. Tác giả cũng xin chân thành cảm ơn các cán bộ thư viện nhà trường đã tạo điều kiện trong suốt quá trình nghiên cứu và thực hiện đề tài.

Bên cạnh đó, tôi cũng xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ và tạo điều kiện của BGH, các thầy cô giáo trường THPT Hàn Thuyên, trường THPT Quế Võ số 1, THPT Thuận Thành số 3 đã tạo điều kiện cho tôi tổ chức thực nghiệm để kiểm chứng tính khả thi của đề tài.

Cuối cùng tôi xin gửi lời cảm ơn đến gia đình, bạn bè đã giúp đỡ và động viên tôi trong quá trình học tập và hoàn thành đề tài.

Chân thành cảm ơn những ý kiến đóng góp quý báu để luận văn hoàn thiện hơn.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2018
Tác giả

Hoàng Thị Thu

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
Bảng chữ cái viết tắt	iv
Danh mục các bảng.....	v
Danh mục các hình	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu của đề tài	2
3. Mục tiêu nghiên cứu	5
4. Nhiệm vụ nghiên cứu	5
5. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu, thời gian thực hiện.....	6
6. Quan điểm nghiên cứu.....	6
7. Phương pháp nghiên cứu	8
8. Những góp mới của luận văn.....	10
9. Cấu trúc luận văn	11
NỘI DUNG	12
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC THIẾT KẾ CÁC BÀI TẬP NHẬN THỨC TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 12 TRUNG HỌC PHỔ THÔNG THEO CHƯƠNG TRÌNH ĐÁNH GIÁ HỌC SINH QUỐC TẾ (PISA)	12
1.1. Định hướng đổi mới giáo dục của nước ta sau 2015.....	12
1.1.1. Đổi mới mục tiêu giáo dục	12
1.1.2. Đổi mới nội dung giáo dục	13
1.1.3. Đổi mới phương pháp, phương tiện và hình thức dạy học.....	13
1.1.4. Đổi mới hình thức và phương pháp thi, kiểm tra, đánh giá chất lượng giáo dục.....	13

1.1.5. Đổi mới quản lí quá trình xây dựng và thực hiện chương trình.....	14
1.1.6. Thực hiện chủ trương một chương trình, nhiều sách giáo khoa.....	14
1.2. Sử dụng bài tập nhận thức trong dạy học	15
1.2.1. Khái niệm: bài tập nhận thức.....	15
1.2.2. Vai trò của bài tập nhận thức.....	15
1.3. Một số vấn đề về đánh giá theo PISA.....	16
1.3.1. Khái quát về PISA	16
1.3.2. Mục đích của PISA.....	17
1.3.3. Đặc điểm của PISA.....	18
1.3.4. Những năng lực được đánh giá trong PISA	19
1.3.5. PISA tại Việt Nam.....	24
1.4. Mục tiêu, nội dung chương trình Địa lí 12 THPT	26
1.4.1. Mục tiêu chương trình	26
1.4.2. Nội dung chương trình.....	27
1.5. Đặc điểm tâm sinh lí và trình độ nhận thức của học sinh lớp 12 – THPT	30
1.5.1. Đặc điểm tâm sinh lí của học sinh lớp 12 - THPT	30
1.5.2. Đặc điểm nhận thức	31
1.6. Thực trạng của việc thiết kế các bài tập nhận thức trong dạy học Địa lí 12 THPT theo định hướng PISA	33
1.6.1. Khảo sát với giáo viên	33
1.6.2. Khảo sát với HS.....	36
Tiểu kết chương 1	42
Chương 2. QUY TRÌNH THIẾT KẾ BÀI TẬP NHẬN THỨC TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 12- THPT THEO CHƯƠNG TRÌNH ĐÁNH GIÁ HỌC SINH QUỐC TẾ (PISA)	43
2.1. Nguyên tắc và yêu cầu của việc thiết kế các bài tập nhận thức trong dạy học Địa lí 12-THPT theo PISA	43
2.1.1. Đảm bảo tính khoa học và tính vừa sức với HS.....	43

2.1.2. Đảm bảo tính hệ thống và liên hệ với thực tiễn	44
2.1.3. Đảm bảo tính giáo dục.....	45
2.1.4. Đảm bảo nguyên tắc tự lực và phát triển tư duy HS	45
2.2. Quy trình thiết kế các bài tập nhận thức trong dạy học địa lí 12 THPT theo PISA.....	46
2.3. Các dạng bài tập nhận thức trong dạy học Địa lí 12 THPT theo đánh giá HS quốc tế (PISA)	56
2.3.1. Bài tập phát triển năng lực đọc hiểu.....	57
2.3.2. Bài tập phát triển năng lực tính toán	69
2.3.3. Bài tập phát triển năng lực vận dụng kiến thức khoa học địa lí.....	72
Tiểu kết chương 2	74
Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM.....	75
3.1. Mục đích và nhiệm vụ, nguyên tắc thực nghiệm	75
3.1.1. Mục đích thực nghiệm sư phạm	75
3.1.2. Nhiệm vụ thực nghiệm sư phạm.....	75
3.1.3. Nguyên tắc thực nghiệm.....	75
3.1.3. Phương pháp thực nghiệm.....	76
3.2. Tổ chức thực nghiệm	76
3.2.1. Địa bàn thực nghiệm.....	76
3.2.2. Cách thức tổ chức thực nghiệm.....	76
3.3. Nội dung thực nghiệm	77
3.4. Kết quả thực nghiệm.....	91
3.4.1. Xử lý kết quả thực nghiệm	91
3.4.2. Nhận xét kết quả thực nghiệm.....	92
Tiểu kết chương 3	95
KẾT LUẬN.....	96
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	98
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

STT	VIẾT TẮT	VIẾT ĐẦY ĐỦ
1	BTNT	Bài tập nhận thức
2	ĐC	Đối chứng
3	GD&ĐT	Giáo dục và đào tạo
4	GV	Giáo viên
5	HS	Học sinh
6	KTDG	Kiểm tra đánh giá
7	PPDH	Phương pháp dạy học
8	SGK	Sách giáo khoa
9	THCS	Trung học cơ sở
10	THPT	Trung học phổ thông
11	TN	Thực nghiệm

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Nội dung đánh giá của PISA qua các kì	17
Bảng 1.2: Kết quả xếp hạng của Việt Nam tham gia PISA	25
năm 2012 và 2015.....	25
Bảng 1.3: Cấu trúc SGK địa lí 12 cơ bản	27
Bảng 1.4: Mức độ hiểu biết căn bản và sự vận dụng PISA.....	34
của GV trong quá trình dạy học ở trường THPT	34
Bảng 1.5: Kết quả kiểm tra khảo sát HS	39
Bảng 1.6: Tổng hợp kết quả thăm dò HS sau bài kiểm tra khảo sát	40
Bảng 2.1: Cơ cấu lao động nước ta giai đoạn 2005-2016	49
Bảng 2.2: Sự đa dạng thành phần loài và sự suy giảm số lượng loài thực vật, động vật	52
Bảng 2.3: Tỷ lệ dân số dưới 15 tuổi và trên 60 tuổi nước ta.....	61
giai đoạn 1979 - 2014	61
Bảng 2.4: Lượng mưa và lưu lượng nước sông.....	62
của sông Hồng- trạm Sơn Tây (Hà Nội).....	62
Bảng 3.1: Tên trường và GV tham gia thực nghiệm	77
Bảng 3.2: Nhiệt độ ở một số địa phương (0C)	79
Bảng 3.3: Nhiệt độ trung bình năm và tổng nhiệt độ năm	81
của một số điểm nước ta	81
Bảng 3.4: Lượng mưa một số địa điểm nước ta	82
Bảng 3.5: Bảng tổng hợp kết quả bài kiểm tra kiến thức HS sau khi học xong bài thực nghiệm số 1 ở nhóm thực nghiệm và nhóm đối chứng.....	91
Bảng 3.6: Bảng tổng hợp kết quả kiểm tra kiến thức HS sau khi học xong bài thực nghiệm số 2 ở nhóm thực nghiệm và nhóm đối chứng.....	91
Bảng 3.7: Bảng so sánh kết quả kiểm tra kiến thức HS sau khi học xong 2 bài thực nghiệm ở nhóm thực nghiệm và nhóm đối chứng	92

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 2.1. Tỷ lệ gia tăng dân số trung bình năm qua các giai đoạn.....	54
Hình 2.2. Gió mùa mùa đông ở khu vực Đông Nam Á.....	55
Hình 2.3. Các nước Đông Nam Á	58
Hình 2.4. Địa hình Việt Nam.....	59
Hình 2.5. Bản đồ tự nhiên Việt Nam.....	60
Hình 2.6. Hình ảnh tắc đường thường thấy ở Hà Nội	63
Hình 2.7. Một đoạn sông Tô Lịch	63
Hình 2.8. Nạn chặt phá rừng ở nước ta	64
Hình 2.9. So sánh năng suất lao động theo giờ năm 2012 giữa các nước Đông Nam Á	65
Hình 2.10. Trạm khí hậu Hà Nội và TP. Hồ Chí Minh.....	66
Hình 3.1. Biểu đồ so sánh kết quả thực nghiệm giữa lớp thực nghiệm và lớp đối chứng	92